

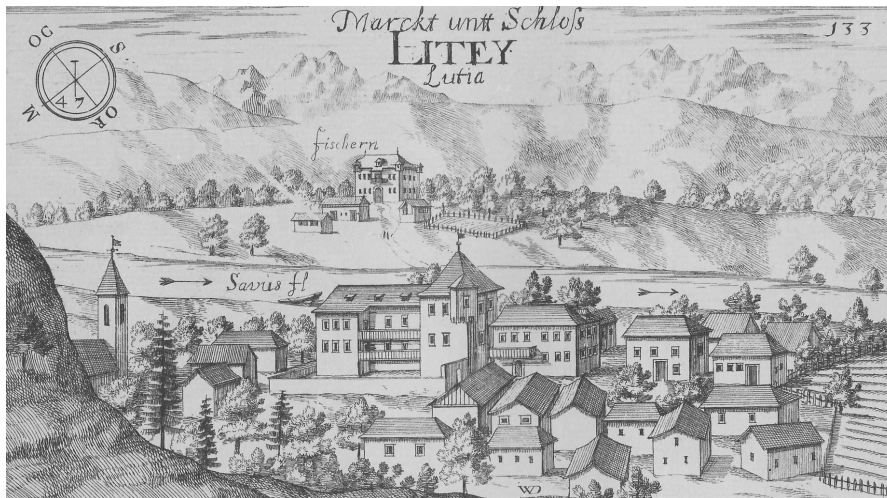

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 4, letnik XIX.

julij 2021

Vsebina

<i>mag. Janja Ravnikar:</i>	Promocija članov ZLTSS	3
<i>Danica Vester:</i>	FD Bled na festivalu Slovenija v Pragi	4
<i>Nada Stepic:</i>	FD Vidovo na festivalu v Pragi	5
<i>dr. Bruno Ravnikar:</i>	Maše na festivalih	6
<i>Tamara Kreft:</i>	AFS France Marolt v Fribourgu	7
<i>Tomaž Gantar:</i>	Sava na festivalu v Italiji	8
<i>dr. Bruno Ravnikar:</i>	Tudi otroci virtualni	10
<i>Foto FD Kres:</i>	Marjan Moškon (1935 – 2021)	12
<i>Foto AFS F. Marolt:</i>	Gozdni oder Bois de Moncor v Fribourgu	12

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
 Glavni trg 7
 p. p. 173
 4000 Kranj
 e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
 internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:

glavna urednica	mag. Janja Ravnikar
član	Božidar Fabjan
član	Štefan Huzjan

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Litija. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske.

Promocija članov ZLTSS

V tem času se vendarle dogaja tudi veliko dobrega. Tako je letos nekaj folklornih skupin, naših članic, že obiskalo tuje festivale. Njihova poročila objavljamo v tej številki Biltena. Prejeli smo tudi poročilo dveh skupin članic o gostovanju na festivalu v Pragi. Ponavadi poročil, kjer so posredniki agencije, ne objavljamo, tokrat smo zaradi razmer naredili izjemo, da se vidi, da festivali na srečo vendarle tečejo tudi v živo, ne le na svetovnem spletu.

Iz ZLTSS se bo kmalu izleglo jajce, ki je v prvotnih pisanjih slišalo na ime »Mi smo nazaj«. Naj spomnim, da smo pred časom naše skupine članice in festivale članke prosili za časovno omejene, najboljše nove, lahko pa v skrajnem primeru tudi stare primerne video posnetke, ki predstavljajo njihovo delo. Tisti člani, ki so nam poslali posnetke, so sedaj del tako imenovanega video kolaža predstavitve ZLTSS. Delovna skupina že nekaj časa zaseda. Glavni strokovnjak, ki temu namenja svoj čas in znanje, je Sašo Žepuhar, ki vsakič popravlja podrobnosti, ki se jih v delovni skupini domislamo. Tako bo trenutni produkt te naloge en krajši in en daljši kolažni predstavitveni posnetek. Nam je všeč in ko ga bomo objavili na spletu, boste naši člani o tem obveščeni po elektronski pošti. Objaviti ga imamo namen na Youtube kanalu, na naši spletni strani in na našem Facebook profilu.

Ko smo že pri promocijskem kolažu, naj povem, da je za enega lepših prispevkov poskrbela Folklorna skupina Kres iz Novega mesta. Skupina je namreč lani praznovala 45 let svojega delovanja. Zaradi situacije so se odločili podati v nove vode in v zadnjih mesecih ustvarili svoj prvi dokumentarni film in poleg še poseben videospot. In ker so bili že v zaletu, so poseben video izsek svojega delovanja naredili še za potrebe ZLTSS. Tako so v petek, 3. septembra zvečer po dolgem času napolnili Glavni trg v Novem mestu. Ker je vsaka stvar za nekaj dobra, je bila zaradi razmer in posledično lokacije prireditve ta brezplačna in so si jo tako ogledali tudi tisti, ki si je drugače ne bi. Prireditve je bila sestavljena iz živega programa in predstavitve filma. Filma javno še ne moremo videti, ker ga bodo Kresovci najprej ponudili televizijskim hišam, vendar, ko bo prilika, priporočam njegov ogled vsem našim članom.

Tistega večera je bil na prireditvi tudi Marjan Moškon, mož naše znane folkloristke Branke Moškon, ustanoviteljice Folklorne skupine Kres in članice strokovnega sveta ZLTSS. Marjan, častni občan Mestne občine Novo mesto, dolgoletni violinist pri Kresu, se je rodil 16. oktobra 1935 v Novem mestu, kjer je živel vse življenje. Po izobrazbi inženir elektrotehnike in inženir grafične tehnologije je bil tudi novinar, ljubitelj tehnike, organizator avtomobilističnih dirk, tabornik, letalec, potapljač, izjemen motivator in organizator, sposoben za skupno stvar pridobiti in povezati ljudi, ki za svoje delo ne pričakujejo bogatega plačila. Bil je soustanovitelj številnih društev. Veliko je naredil na področju medijev. Ko je razvoj tehnike na področju medijev prinesel novosti, ki si jih je, vsaj kar zadeva televizijo, monopolno lastila država, je Marjan, ki se s tem monopolom ni strinjal, ustanovil *Televizijo Novo mesto*, sedaj *Vaš kanal*. Njegova upokojenska strast je bila tudi raziskovanje izvora slovenskega naroda in je med drugim tudi o tem izdal knjigo z naslovom *Sklaveni, Sloveni, Slovenci*.

Tisti večer na novomeškem Glavnem trgu sva z Marjanom živahno izmenjala nekaj besed. Verjetno je bil takrat ponosen na svojo ženo in sina, svoje mesto in svoje delo. Verjetno je tudi želel počakati na ta večer in ga doživeti. Manj kot tri tedne zatem ga že ni bilo več med nami. Morda se je odločil, da ima teh časov dovolj.

mag. Janja Ravnikar

FD Bled na festivalu Slovenija v Pragi

Med 26. in 29. 8. 2021 smo se udeležili festivala *Slovenija v Pragi*. Pri izvedbi festivala je sodelovalo naše Veleposlaništvo v Pragi. Kar 500 slovenskih udeležencev – pa ne popotnikov pač pa folkloristov, pevcev in muzikantov je prikazalo veliko nesnovno dediščino naše Slovenije na Češkem. Kjerkoli smo bili, je odmevala slovenska pesem, zvoki harmonike, smeh in prijateljstvo. Brez njihovih značilnih kruhovih štrukljev z brusnicami, golažem in seveda pivom v eni od najstarejših starih gostiln »Pri Fleku« tudi ni šlo. V Prago smo prinesli našo lepo nesnovno dediščino. Velika snovna dediščina pa je

ostala od našega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika. V Pragi je deloval od leta 1920 do 1935. Prenovil in dal je novo podobo sedežu čeških vladarjev gradu Hradčani, ki je eden največjih na svetu. Zgradil je čudovit sakralni objekt cerkev Srca Jezusovega, kjer smo spremljali koncert naših pevskih zborov. S še petimi folklornimi skupinami smo nastopili na originalni mestni praški tržnici *Vitezne namesti*. V svoj nastop smo vključili tudi našo prijazno veleposlanico Tanjo Strniša. V starih časih so iz ljubezni gradili objekte, mi z ljubeznijo gradimo mostove prijateljstva in sožitja.

Danica Vester

FS Vidovo na festivalu v Pragi

KD Vidovo, FS Veterani iz Šentvida pri Stični smo od 26.8. do 29. 8. 2021 sodelovali na kulturnem festivalu *Slovenija v Pragi 2020*, ki je bil načrtovan za marec 2020, a žal zaradi znanih razmer preložen za celih 18 mesecev. Dolgo pričakovani festival je imel namen, da slovenski kulturniki v čim boljši luči predstavimo Slovenijo, prikažemo našo kulturo, našo umetnost, navade in običaje. Veseli smo, da smo se tudi šentviški folklorni veterani lahko udeležili tega spektakla. Skupaj z okoli 500 udeleženci festivala smo doprinesli, da je v Pragi v teh dneh glasno odmevala slovenska pesem, glasbeni in folklorni nastopi pa so na različnih prizoriščih ponazarjali navade in običaje z vseh območij naše Slovenije. Šentviški folklorniki smo nastopili prvi večer v Kongresni dvorani hotela Olimpyc Congress skupaj s še sedmimi udeleženci iz različnih koncev Slovenije. Dvorana je bila nabito polna. Na koncu smo privabili na plesni podij tudi številne gledalce, med njimi tudi slovensko veleposlanico v Pragi. V naslednjih dneh smo se skupine predstavile še na kmečki tržnici *Vitezne namjesti*, na praškem gradu in v Plečnikovi cerkvi Srca Jezusovega. Povsod so nastopajoči navdušili gledalce in skupine so bile deležne velike pozornosti. Bilo je lepo, nepozabno. Slovenska pesem je iz številnih grl in glasbil glasno odmevala vse dni poteka festivala. Kljub nekaterim oviram zaradi ukrepov smo se končno po dolgem času spet lahko skupaj poveselili, pogovorili, zapeli in zaplesali.

Nada Stepic

Maše na festivalih

Tomaž Gantar je na ZLTSS naslovil vprašanje za Strokovni svet, in sicer, da vse več CIOFF® festivalov pričakuje, da skupina poje pri maši liturgične pesmi in vprašal, ali Slovenci imamo take ljudske pesmi? Ali je primerno, da se poje ljudske pesmi z nabožno vsebino? Ali se svetuje, da se v takih primerih poje sodobne liturgične pesmi?

Osebnost sem se s tem vprašanjem srečal že večkrat. Nekateri festivali vključujejo v svoj spored tudi prisotnost skupine pri svečani maši. Skupina lahko svojo udeležbo tudi zavrne, vendar se ne spominjam takih primerov. Organizator zahteva, da se skupina udeleži maše v svojih nošah – kostumih, kar je pravilno, saj običajno k popularizaciji festivala, a tudi skupine, prispevajo številni fotografi in prispevki v lokalnih glasilih. Osebnost se dobro spominjam gostovanja na Poljskem, kjer je Miško banda, s takrat še živečim Miško Baranjem, uspešno izvedla otožne prekmurske melodije. Iz Italije mi je ostala v spominu naša sopranistka, ki je samo ob akordični spremljavi harmonike(!) zapela *Ave Marija*. Dobro se spominjam tudi dogodka iz pred nekaj let v Avianu, ko je bila zaprošena vsaka skupina, da glasbeno prispeva nekaj k maši. Organizator je predloge francoske in španske skupine vnesel med samo bogoslužje, slovenski prispevek pa je blagohotno dovolil izvesti po koncu same maše, misleč, da v »komunistični« Sloveniji ne poznamo liturgičnih pesmi. Medtem ko sta bila francoski in španski prispevek podpovprečna, je na veliko presenečenje vseh prisotnih vokalni oktet »Deseti brat«, ki je takrat spremljal slovensko skupino, zapel dva Gallusova madrigala, ki sta čudovito odmevala med cerkvenimi zidovi. Po sami maši se nam je prišel župnik opravičiti, oktetu pa je izročil pozlačeno plaketo lokalnega svetnika. Na ta dogodek spominjam, ker mislim, da moramo biti ob takih dogodkih pripravljeni na vse.

O izbiri ustreznega sporeda pa sledi koristen napotek Mirka Ramovša: »Domnevam, da organizatorji festivalov ne želijo liturgičnih pesmi, ki so vezane na posamezne dele maše (Gospod, usmili se, Slava, Svet, Jagnje Božje), saj jih skupine niso sposobne peti. Ker se festivali praviloma odvijajo v poletnem času, so primerne pesmi za čas med letom. To so predvsem Marijine pesmi, kot *Lepa si, lepa si*,

*roža Marija; Marija, skoz življenje; Marija, pomagaj nam sleherni čas; Angeli lepo pojejo; O, Marija, moje želje; Je angel Gospodov; Ti, o Marija. Za obhajilo se pogosto poje Tebe ljubi moja duša, za blagoslov z monštranco pa Nizko se, kristjani, priklonimo ali Pridi molit, o kristjan. Vse te pesmi so večinoma ljudske ali vsaj ponarodele znanih avtorjev (I. Hladnik, L. Cvek, A. Hribar), vse pa so objavljene v zbirki *Slavimo Gospoda*, Bogoslužna pesmarica in molitvenik, Celje 1988. Za petje so primerne tudi nabožne ljudske, objavljene v zbirkah *Eno si zapojmo* in *Še eno si zapojmo* avtorice Zmage Kumer. Vse navedene pesmi je mogoče peti večglasno in tudi z instrumentalno spremljavo, ki nadomešča orgle. Vse je mogoče peti v kateremkoli delu maše. Če skupine predstavljajo ljudsko izročilo, sodobna nabožna glasba ne bi bila ustrezna.”*

dr. Bruno Ravnikar

AFS France Marolt v Fribourgu

AFS France Marolt se je od 16. 8. – 21. 8. udeležila mednarodnega festivala RFI Rencontres de Folklore Internationales Fribourg v Švici. Poleg nas so se festivala udeležili tudi plesalci, pevci in glasbeniki iz Švice, Srbije, Romunije, Španije in Poljske.

Nastanjeni smo bili v hotelu Ibis v Fribourgu, le nekaj minut stran od prizorišča Saint Leonard Stadium, kjer je potekala glavnina festivalskega dogajanja. Na festivalu smo se predstavili s štirimi večjimi koreografijami in z dvema miniaturnima. Izvedli smo 5 večernih nastopov na glavnem odru in 3 manjše popoldanske nastope v centru mesta Fribourg. Z nekaj solo nastopi so se predstavili tudi naši glasbeniki in navdušili občinstvo. Izvedli smo animacijo za otroke in nastopili na unikatnem gozdnem odru Bois de Moncor,

ki nas je prevzel s svojo posebnostjo, občinstvo pa z izjemno energijo. V torek zvečer smo se razveselili obiska s slovenskega veleposlanstva v Bernu.

Poleg nastopov smo imeli tudi nekaj prostega časa, med katerim smo si ogledali mesto Fribourg, ki nas je očaral z lepo ohranjeno srednjeveško kulturo. Obiskali smo alpsko sirarno in degustirali švicarske sire, si ogledali srednjeveško mesto Gruyeres, odšli na izlet v glavno mesto Bern in se družili ob bližnjem jezeru, kjer smo si naredili piknik ter si privoščili meso z žara. Ob večerih smo se družili in zabavali z ostalimi folklornimi skupinami ter se učili novih plesnih korakov. Tekom celotnega gostovanja so za nas zelo lepo skrbeli naši vodiči, ki so nam omogočili brezskrbno in sproščeno bivanje ter nas vodili na izlete.

Festival smo zaključili v soboto 21. 8. z zaključno ceremonijo, na kateri so nastopile vse folklorne skupine in se s skupnim plesom poslovile od festivala. Biti del festivala RFI nam je bilo v veliko veselje in čast. S ponosom smo predstavljali Slovenijo, preživeli čudovit teden dni in ustvarili veliko nepozabnih spominov.

Tamara Kreft

Sava na festivalu v Italiji

Folklorna skupina SAVA iz Kranja se je na povabilo italijanskih organizatorjev udeležila 27. mednarodnega folklornega festivala »Incontro di cultura popolare«, ki je potekal od 17. do 23. avgusta 2021 v provinci Macerata (Marche, Italija). Po lanskem odpadlem festivalu je letos organizatorjem kljub omejitvam festival uspelo organizirati in v nekoliko okrnjeni obliki tudi izvesti. Seveda je bil pogoj za udeležbo t.i. PCT za

vse sodelujoče, a tudi to smo z razumevanjem sprejeli, saj smo res že kar pogrešali festivalsko dogajanje. Poleg skeniranja QR kode (EU Green Pass) ob prihodu so nam vsako jutro pri zajtrku merili temperaturo, organizirali pa so tudi testiranje za necepljene na vsakih 48 ur. Na razkuževanje rok in maske v zaprtih prostorih smo sicer že dodobra navaženi, obvezne pa so bile tudi v nošah, npr. na sprejemu pri županu in celo na tribuni na prostem.

Festival »In contro di cultura popolare« je sicer dolgoletni CIOFF® festival, a letos so zaradi omejitev gostili le 3 tuje skupine, sodelovala pa je tudi domača skupina Li Pistacoppi, ki festival tudi organizira in entuziastično vodi. Poleg nas je na festivalu sodelovala še veteranska skupina Nuntasii Bihorului iz Romunije in folklorna skupina Ri Ualanegli (Pontelandolfo, IT), koncerte pa so popestrile tudi lokalne etno-glasbene skupine.

Zanimivo je, da so nas kljub omejitvam (ali nemara ravno zato, tako smo bili namreč v svojem mehurčku) nastanili v veliki športni dvorani, ki so jo s plahtami pregradili po skupinah in še po spolu. Vsaka skupina je imela tudi določene svoje sanitarije, in sicer je imela na voljo le 2 toaletni školjki za 20 oseb in 5 le za silo delujočih tušev. Kljub vsem omejitvam pa zabave v našem mednarodnem festivalskem mehurčku ni manjkalo!

Zaradi omejitev organizatorji žal niso dobili dovoljenja za prvotno načrtovano srečanje na mestnem trgu »Folk-Fest«, kjer naj bi skupine nastopile v svojih 'civilnih uniformah', pri čemer je bilo izrecno rečeno, da ne v nošah. Torej smo smatrali, da naj bi imela vsaka skupina tudi poenoteno uradno civilno opravo. Mi smo si omislili t.i. turnejske majčke. Izvedli pa smo oba načrtovana koncerta, prvega v fantastični Areni Sferisterio v Macerati in drugega na festivalskem odru na trgu mesteca Civitanova Alta. Nastopili smo obakrat z 20-minutnim gorenjskim programom v kosu, saj organizator ni zagotovil prostorov za preoblačenje oz. odobril deljenja programa na dva dela, kot smo običajno vajeni. Kljub temu smo svoj program, tako kot tudi vse ostale skupine, suvereno opravili. Zadovoljni se vračamo s svoje prve pokoronske turneje v t.i. novi realnosti, a vseeno upamo, da bo že prihodnje leto spet vse po starem!

Tomaž Gantar

Tudi otroci virtualni

V mesecu juliju se je zgodil razpisani virtualni festival otroške folklore v organizaciji mehiške nacionalne sekcije CIOFF®. Udeležilo se ga je s svojimi prispevki 8 držav, med njimi tudi otroška folklorna skupina »Karavanke« iz Trziča.

Uvodno predstavitev je imela poljska skupina **Warszawianka**, ki je najprej prikazala več zanimivih variant plesa zibšnrit s petjem. Sledile so variante polke in poloneze. Glasbeni spremljavi je služila zelo kakovostno posneta orkestrska priredba.

Skupino **Alma de ticos** iz Kostarike je tvorilo 10 plesalk, od najmlajše deklice do odraslih plesalk. Čas korone so demonstrirale z medicinskimi maskami, sicer pa izvajale znane gibe španskih in mehiških plesov z valovanjem kril ob posnetku večglasnega ženskega in moškega petja.

Slovaška je poslala posnetek skupine **Krakovany**. Uvodoma je plesalo 12 deklet ples v krogu (kolu), katerim so se kasneje pridružili še 4 fantje. Skupina očitno nima dovolj fantov. Štirje pari so še zaplesali čardaš ob spremljavi dobrega glasbenega posnetka.

Rusijo je zastopala domorodna eskimska skupina s Kamčatke **Eygunychvan**. To je bila izvirna skupina odraslih plesalcev in plesalk, pred katere se je vmes vrinilo nekaj poskakajočih otrok. Odlično izvedeni izvirni plesi odraslih sicer niso sodili v kontekst festivala.

Skupina **Lous Gouyats de l'Adou** je zastopala Francijo. Uvodoma je rajalo 7 ritmično zelo neusklajenih deklic. Spremljava je bila živa: dve harmoniki, ena violina in dve lajni (vielle à roue). Nadaljevalo je 8 zelo dobrih dečkov s plesom na hoduljah. Mednje so se proti koncu vrinile še vedno ritmično razglašene deklice. Pohvaliti moramo dečke na hoduljah in izvirno spremljavo glasbenega sestava.

Poljska se je še enkrat predstavila s skupino **Cepelia** iz Poznaña. Dobra koreografija je pričela s plesom 4 parov. Sledil je ples v štirih trojkah, kateremu je sledil ples v 9-ih parih. Skupina je bila zelo izenačena po višinah in plesnem slogu. Izvajalcem sem pripisal okrog 10 let. Plesali so variante tudi pri nas znanih plesov šotiš, mrzulin, polka, mazurka, valček in čardaš. Živ glasbeni sestav je obsegal violine, trobento in kontrabas, nekaj deklic pa je ob robu s petjem podprlo petje plesalcev in plesalk.

Argentino je zastopala skupina **Ballet Infantil Senderos Argentinos** s slabo otroško izvedbo nekega običaja ob spremljavi večje argentinske prečne flavte in daljšimi prekinitvami zvočnega posnetka zaradi avtorskih pravic.

Folklorna skupina **Karavanke** je predstavila Slovenijo ob živi spremljavi diatonične harmonike, klarineta in kontrabasa. Pričela je z zanimivimi variantami zibnšrita, čemur so sledili plesi koutri, šta-geriš, mrzulin in šotiš. V 8 parih so prevladovala dekleta, saj je skupina premogla le 3 fante.

Ponovno je nastopila Kostarika s skupino **Los Senderitos**. Deset odraslih deklet je ponovno nastopilo z medicinskimi maskami in prikazalo ples z že znanim valovanjem kril. Vmes so vstopili tudi 3 odrasli mladeniči. Plesali so ob posnetku petja moškega pevc.

Mehika se je predstavila s skupino **Fiesta Mexicana**. Plesalo je 9 parov ob spremljavi posnetka mariačev. Posnetek je bil pretemen in koraki težko zaznavni. Vmes je bil dober del posnetka tudi nem, verjetno zaradi avtorskih pravic. Te niso mogle biti povezane s plesom, saj so plesalci izvajali pretežno iste znane korake in figure, ampak s posneto glasbo.

Poljska se je ponovno predstavila, tokrat z otroškim ansamblom **Lublin**. 12 plesnih parov izenačenih višin je med plesom tudi zelo prepričljivo in usklajeno prepevalo. Glasbeni spremljavi je služil močan desetčlanski orkester v ozadju. Zelo dobra in uspela koreografija za otroke je bila sestavljena iz različnih korakov poljskega ljudskega plesa. V svojem drugem delu je ista skupina izvedla stilizirano koreografijo, katero bi mirno lahko tudi izpustila.

Spored je končala ruska skupina **Zdravica** iz Jaroslavlja. Predstavila je 3 sklope: prvega s 6 trojkami, drugega s 6 pari in tretjega v 8 parih, z bučnim instrumentalno-pevskim posnetkom. Sicer gledljive stilizirane koreografije so bile v duhu poenostavljenega plesnega repertoarja Igorja Mojsejeva.

Celotni virtualni festival otroške folklorne v predstavitvi mehiške nacionalne sekcije CIOFF® je treba sicer oceniti kot uspel. Odprto ostaja le vprašanje, kako so se lahko nekatere sekcije predstavile po večkrat (Poljska, Kostarika in Rusija), česar razpis ni predvideval.

dr. Bruno Ravnikar

Marjan Moškon (1935 – 2021) (foto: arhiv FD Kres)

Gozdni oder Bois de Moncor v Fribourgu (foto: arhiv AFS F. Marolt)